

ролі держави у формуванні тарифів на залізничні перевезення, необхідності створення конкурентного середовища для всіх суб'єктів транспортної галузі.

Серед проблем, які вивчалися українськими дослідниками в кінці XIX ст. і не втратили своєї актуальності сьогодні, – проблема вимушеної еміграції українців. І. Франко, зокрема, присвятив цій проблемі більше 20 статей у своїх економічних творах. Проаналізувавши причини еміграційного руху, він стверджував, що головною причиною еміграції були нужда й матеріальне зубожіння населення. З метою пом'якшення наслідків еміграції І. Франко пропонував за участю держави створити спеціальне товариство, завданням якого було б регулювання еміграційного руху, надання посередницьких, інформаційних і консультаційних послуг для емігрантів, а також їх охорону та пошук роботи і певного заробітку в країнах, до яких емігрують українці.

Дослідження українських економістів другої половини XIX ст. стали вагомим внеском до скарбниці української і світової економічної думки, цінним досвідом реформаторських перетворень економіки, матеріалом для аналізу успіхів і прорахунків ринкових реформ на вітчизняних теренах і можливостей для використання напрацьованого досвіду в сучасних реаліях.

Список використаних джерел

1. *Шумпетер Й.* История экономического анализа. – СПб.: Экономическая школа, 2001. – Т. 1.

Беляєв О. О.

д.е.н., професор
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ПРО ДЕЯКІ АСПЕКТИ МЕХАНІЗМУ ДІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ЗАКОНІВ

Зростаючий формалізм, беззмістовна математизація і відрив від практики, від потреб економічної політики характеризують нинішній стан економічної теорії. Така ситуація проявляє неспроможність наукового світу економістів.

Авторитетний вчений-економіст Джон Богл показує, що вся так звана економічна наука з її математичними моделями – блеф і не нешкідливий; така математика тверезому інвестору не допомагає, а морочитися голову. Такого ж підходу дотримується й інший дослідник Роберт Скідельські, який зазначає, що економічна криза принаймні частково породжена кризою сучасної економічної науки. А оскільки економіка – не машина, а живі люди (до того ж не homo economicus), то надмірне захоплення математикою в кінцевому рахунку шкодить – воно ускладнює розуміння економіки як живого організму. Сучасні професійні економісти не вивчають практично нічого крім економіки. Вони навіть не читають класичні праці за своєю власною дисципліною. Про історію економіки вони дізнаються, якщо це взагалі відбувається, з таблиць з даними. Філософія, яка могла б їм пояснити обмеженість економічного методу, для них закрита книга. Математика, вимоглива і спокуслива, повністю затулила їх інтелектуальні горизонти. Економісти – це «вчені ідіоти» (idiots savants) нашого часу [1]. На нашу думку, одним з напрямів подолання кризи економічної теорії, що склалася, є широке використання класичної методології пізнання соціально-економічних процесів, тобто економічних законів суспільства.

Розуміння механізму дії економічних законів передбачає підхід до них як до єдності змісту і форм вияву, але в межах цієї єдності – як до відмінностей між сутностями і явищами. Не можна не бачити того, що кожний економічний закон, як і їх система загалом, має відповідну форму вияву, і в цьому аспекті він виступає законом господарської діяльності. Але потрібно розрізняти економічний закон і форму його вияву. У цьому випадку йдеться про співвідношення абстрактного й конкретного, про неможливість прямого підведення останнього до першого. Інакше кажучи, проблема дії економічних законів вирішується за рахунок його механізму, що включає такі структурні елементи: зміст законів і економічних категорій, економічні потреби та інтереси, економічні форми вияву законів.

Одним з основних аспектів змісту механізму дії економічних законів є розуміння їх взаємозалежності і взаємозв'язків. У кожній конкретній економічній ситуації діє той чи той закон. Але економічні закони діють не ізольовано один від одного, а в одній системі, взаємодіючи між собою, взаємно впливаючи один на одного. Підхід до економічних законів як системи впливає з наукового уявлення

про суспільство як єдиний організм, що складається із взаємопов'язаних елементів.

Складність дослідження економічних законів в умовах, коли визрівають і формуються ринкові відносини, визначається тим, що в їх систему входять «неоднорідні» закони, що, у свою чергу, накладає відбиток на характер взаємодії їх як по «вертикальній» лінії, тобто з погляду субординації, так і по «горизонтальній». Завдання полягає в тому, щоб виділити те основне, що об'єднує закони в систему, визначає однорідну соціальну спрямованість, а також те особливе, що не є характерним для ринкової економіки, але властиве їй [2].

Практичне значення зазначеного підходу наочно виявляється в реальному використанні взаємозв'язку всіх економічних законів, у формуванні планово-ринкової моделі як основи руху до соціально-орієнтованої економіки. Єдність при цьому визначається плюралізмом форм власності за провідного значення держави й різноманіття форм господарювання. Відмінності приречені, оскільки доводиться шукати оптимальний варіант щодо вирішення найскладнішого завдання системно-економічної трансформації органічного поєднання державного й ринкового регулювання як провідних джерел в економічній політиці держави. Річ у тому, що сучасна ринкова економіка не може розвиватися без централізованого планового впливу, тобто необхідні безпосередні суспільні зв'язки, що формуються у вертикальному розрізі й впливають з дії низки законів. В умовах планово-ринкової економіки ці зв'язки повинні реалізовуватися за рахунок цін, податків, відсотків, кредитів, а їх сфера при цьому має жорстко фіксуватися рішеннями стратегічних завдань.

Горизонтальний же зріз господарювання «насичується» ринковими зв'язками, що визначаються законом вартості, законом попиту і пропонування та ін. Це вимагає формування єдиного повнокровного й регульованого ринку, що підтримує збалансованість можливостей і потреб, динамічної рівноваги платоспроможного попиту і пропонування.

Стрижнем, що об'єднує економічні закони в єдину систему, виступає основний економічний закон даної суспільної системи. Для змішаної економічної системи таким законом виступає підвищення добробуту (передусім матеріального). Основний закон об'єднує всі економічні закони в єдину систему, спрямовує їх дію на досягнення соціальної однорідності. Виражаючи мету, рушійний мотив зміша-

ної економіки (тобто найістотніший зв'язок і залежність, які визначають ознаки змішаної економіки), впливає на систему економічних законів як по лінії субординації, так і по лінії взаємодії. Зрозуміло, таку залежність не треба розглядати як поглинання основним законом усіх інших, розчинення його в системі законів. Суть її (залежності) полягає в тому, що виражаючи природу та істотні ознаки економічної системи, основний економічний закон впливає на всі її сторони і процеси, надаючи їм соціальної визначеності.

Список використаних джерел

1. Катасонов В. «Учёные идиоты», или Кое-что об экономистах / В. Катасонов // Итоги недели. – 2017. – №2. – С. 10–11.
2. Соціальна політична економія : навч. посіб. [Електронний ресурс] / [О. О. Беляев, Л. П. Бортнікова, А. З. Зазимко та ін. ; за ред. О. О. Беляева, В. І. Кириленка]. — К. : КНЕУ, 2014. — 187 с.

Малий І.Й.

д.е.н, професор
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

НЕОНАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ ТА МОДЕЛІ ПУБЛІЧНОГО СЕКТОРУ

Начало ХХІ століття характеризується фінансово-економічною кризою та затяжною депресією, загостренням суперечностей процесів поглиблення глобалізації (гомогенізацією та гетерогенізацією), розширенням масштабності екологічної та продовольчої катастрофи, посиленням міжкраїнової конкурентної боротьби за ринки енергетичних та інших ресурсів. Сучасна криза цивілізаційного прогресу та суспільних наук висуває на порядок денний проблему формування нового економічного порядку [1], нових ідей і системи поглядів на взаємодію національного та глобального.

Загострення проблеми зростання суспільного добробуту та національної конкурентоспроможності, що сьогодні постало перед більшістю країн світу, актуалізує обґрунтування національних стратегій економічної політики, до реанімації ідей національної політичної економії в сучасних умовах виживання світу, до формування концепції неонаціональної політичної економії, як науки про управління